

Hallituksen esitys Eduskunnalle kasvinuojelulaiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kasvinuojelulaki, jolla kumottaisiin vuonna 1981 annettu kasvinuojelulaki. Lakiehdotus on laadittu ottaen huomioon Euroopan yhteisön (EY) kasvinuojelua koskevien direktiivien vaatimukset.

Lakiehdotus sisältää säännökset toimenpiteistä kasvintuotantoa ja kasvialkuperää olevia tuotteita vahingoittavien kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen ja maassa leviämisen estämiseksi ja hävittämiseksi. Ehdotetun lain nojalla maa- ja metsätalousministeriö määrää EY:n kasvinuojelun järjestämistä koskevat direktiivit huomioon ottaen, mitä kasvintuhoojia on torjuttava ja mihin toimenpiteisiin niiden torjumiseksi tulee ja saadaan ryhtyä. Lakiehdotus sisältää tältä osin samoja vaatimuksia kuin voimassa oleva laki.

Yhteisön kasvinuojelujärjestelmään liittymisestä johtuva muutos sisältyy pääosin siihen,

että eräiden helposti kasvintuhoojia levittävien kasvien tuottajista ja markkinoijista olisi kasvinuojeluviranomaisen pidettävä rekisteriä. Eräitä tällaisia tuotteita saisi markkinoida yhteisön alueella vain, jos ne on varustettu kasvipassilla. Yhteisön kasvipassi korvaisi yhteisön sisäisessä kaupassa kansainvälisen kasvinterveystodistuksen, joka nykyisin vaaditaan kasvintuhoojan riskin sisältäviä tuotteita maahan tuotaessa.

Kasvinuojelun hallinnon järjestämistä, lain noudattamisen valvontaa ja lain noudattamatta jättämisestä aiheutuvia seuraamuksia koskevat säännökset vastaavat pääosin voimassa olevan lain vastaavia säännöksiä.

Esitys liittyy Suomen jäsenyyteen Euroopan yhteisössä ja on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti jäsenyyden kanssa. Voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ..	1	5. Muutosten tarve.....	6
YLEISPERUSTELUT	3	6. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset	7
1. Nykytila	3	7. Asian valmistelu.....	8
1.1. Lainsäädäntö	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1.2. Käytäntö	4	Lakiehdotuksen perustelut.....	9
2. Kasvinsuojelu Euroopan yhteisössä	5	LAKIEHDOTUS	12
3. Euroopan talousaluetta koskeva sopimus.....	6		
4. Suomen EU-jäsenyyttä koskeva neuvottelutulos.	6		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Voimassa oleva kasvinsuojelulaki (127/81) on säädetty vuonna 1981. Laki on laadittu siten, että siinä otetaan huomioon FAOn kansainvälinen kasvinsuojeluyleissopimus, johon Suomi liittyi vuonna 1961, ja Euroopan ja Välimeren maiden kasvinsuojelujärjestön (EPPO) suositukset. Niiden tarkoituksena on yhdenmukaistaa kasvintuotantoa haittaavien kasvitautien ja tuhoeläinten torjuntaa ja leviämisen estämistä koskevat eri maiden säännökset siten, että niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa kansainväliselle kaupalle.

Lain keskeiset säännökset koskevat kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämistä, niiden torjuntaa, maa-alueen, kiinteistön tai kuljetusvälineen omistajan ja haltijan velvollisuutta ilmoittaa kasvintuhoojista sekä velvollisuutta noudattaa kasvintuhoojan torjumiseksi annettua määräystä sekä lain täytäntöönpanosta aiheutuvien kustannusten ja vahinkojen korvaamista.

Kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen ja niiden maassa leviämisen estäminen on tehtävä, joka voidaan hoitaa vain, jos lain toimeenpanosta vastaavalla viranomaisella on riittävät valtuudet ryhtyä toimenpiteisiin, kun kasvintuhoojia todetaan esiintyvän. Toisaalta toimivalan käyttämistä ajatellen on oleellista, miten kasvintuhooja määritellään ja se, minkä kaltaisiin toimenpiteisiin viranomainen yleensä saa ryhtyä.

Kasvintuhoojilla tarkoitetaan kasvitautien aiheuttajia ja tuhoeläimiä, bakteereita, sieniä, viruksia ja muita eliöitä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa kasvintuotannolle, viljelykasveille ja niistä saataville tuotteille. Kasvintuhoojien lueteleminen laissa ei ole tarkoituksenmukaista, sillä kasvintuhoojien tuntomerkit täyttävien haitallisten eliöiden joukko on muuttuva. Haitallisten eliöiden luokittelu kasvintuhoojiksi perustuu yleensä kansainvälisiin sopimuksiin. Laissa ei myöskään ole tarkoituksenmukaista säätää yksityiskohtaisesti, minkälaisiin toimenpiteisiin kasvintuhoojien leviämisen estämiseksi on ryhdyttävä.

Asetuksella on säädetty, mitä kasvintuhoojia

vastaan ja minkälaisiin torjuntatoimiin saadaan ryhtyä. Laissa on säädetty yleisesti, minkälaisiin toimenpiteisiin kasvinsuojeluviranomainen saa ryhtyä ja velvoittaa kansalaisia lain tarkoituksen toteuttamiseksi. Lain nojalla on annettu asetus kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämisestä (173/81) ja kasvinsuojeluasetus.

Asetuksessa kasvintuhoojien maahankulkeutumisen estämisestä on säädetty maahan tuotaville kasveille ja kasvituoille asetettavista vaatimuksista, tuonnin ehdoista, tuontitarvikkeiden tarkastamisesta ja toimenpiteistä säännösten vastaisten tavaralähetysten käsittelemiseksi. Asetuksen liitteessä on lueteltu kasvintuhoojat, joiden maahantuonti tai tavaran, jossa sitä esiintyy, maahantuonti on kielletty. Liitteessä on lueteltu myös kasvit ja kasvituoitteet, joiden maahantuontiin liittyy erittäin suuri kasvintuhoojan maahan kulkeutumisen vaara, ja joiden tuonti tästä syystä on kielletty.

Kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estäminen perustuu nykyisin pääosin rajalla tai vastaanottajan varastoissa ennen maahantuonin hyväksymistä tehtäviin tarkastuksiin. Asetuksessa lueteltujen tavararyhmien maahantuota on velvollinen esittämään ennen maahantuontia tulliviranomaiselle lähettäjään maahan kasvinsuojeluviranomaisen antaman kansainvälisen terveystodistuksen, johon Suomen kasvinsuojeluviranomainen on tarkastuksen perusteella merkinnyt maahantuonin hyväksymismerkinnän.

Kasvinsuojeluasetuksessa on säädetty eräiden maamme kasvintuotannolle merkittävää haittaa aiheuttavien kasvitautien ja tuhoeläinten hävittämisestä ja leviämisen estämisestä. Asetus koskee 22 nimettyä kasvintuhoojaa, mutta muidenkin yhtä vaarallisten tuhojien torjuntatoimenpiteisiin saadaan ryhtyä maa- ja metsätalousministeriön luvalla. Mainituista 22 kasvintuhoojasta kuusi liittyy perunaan, yksi viljoihin, seitsemän lasinalaisiin vihannes- ja koristekasveihin, yksi sokerijuurikkaaseen ja loput seitsemän avomaan vihannes- ja marjakasveihin.

Tällaisen kasvintuhoojan esiintymisestä on tehtävä ilmoitus kunnan maaseutuelinkeinoveranomaiselle, joka toimittaa sen maaseutuelinkeinopiirille. Ilmoituksen perusteella tai epäil-

täessä muutoin kasvintuhoojan esiintymistä saa kasvinsuojeluviranomainen määrätä tarkastuksen tekemisestä ja näytteiden ottamisesta. Tarkastuksesta laaditaan pöytäkirja, johon merkitään tarkastuksen tulos sekä päätös siitä, mihin toimenpiteisiin asianomaisen tulee ryhtyä ja mitä kieltoja tai rajoituksia noudattaa. Toimenpiteet vaihtelevat kasvintuhoojan esiintymän hävittämisestä ja esiintymispaikan desinfioinnista monivuotisiin viljelykieltoihin ja -rajoituksiin.

Kasvinsuojelulain mukaan annetusta torjuntamääräyksestä aiheutuvat kustannukset ja vahingot korvataan valtion varoista. Korvattavia vahinkoja ja kustannuksia ovat torjuntamääräyksen aiheuttamat suoranaiset kustannukset, hävitettäväksi määrätyn tavaran arvo, tavaran myymis-, luovutus-, kuljetus- tai käyttämiskiellostä aiheutuva vahinko sekä maa-alueeseen kohdistuvasta viljelyrajoituksesta tai kiellostä aiheutuva vahinko. Korvausvelvollisuus on kuitenkin rajoitettu, jos kustannukset tai vahingot aiheutuvat maahantuonnin tai maastavienin yhteydessä määrätystä kiellostä, tavaran hävittämisestä, eristämisestä tai vastaavasta toiminnasta tai kun asianomainen on rikkonut lain määräyksiä.

Lain toimeenpanosta ja noudattamisen valvonnasta vastaavia kasvinsuojeluviranomaisia ovat kasvintuotannon tarkastuskeskus ja maaseutuelinkeinopiirit. Tarkastuksissa saadaan käyttää apuna maatalouden ja puutarhatalouden neuvontajärjestöjä ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisia sekä maa- ja metsätalousministeriön erikseen määräämiä henkilöitä. Kasvinsuojelulain mukaisia tehtäviä varten on koulutettu ja valtuutettu noin 60 henkilöä maaseutuelinkeinopiireistä, neuvontajärjestöistä ja niiden ulkopuolelta. Lain täytäntöönpanoon on vuosittain käytetty kokonaisuudessaan 28—30 henkilötyövuotta.

Kasvintuhoojien leviämisen estämistä tarkoittavia säännöksiä on myös muussa lainsäädännössä.

Laki metsän hyönteis- ja sienituhoojien torjunnasta (263/91) koskee hyönteisten ja sienten metsässä kasvaville puille aiheuttamia tauteja ja vahinkoja, joista aiheutuu merkittävää puun tuoton vähentymistä tai laadun heikkenemistä. Maa- ja metsätalousministeriö saa antaa määräyksiä myös bakteerien, virusten ja muiden eliöiden aiheuttamien metsätuhoojien ehkäisemiseksi.

Lailla on yhtymäkohtia kasvinsuojelulain

kanssa, sillä kasvinsuojelulaki koskee myös kasvintuhoojia, jotka voivat aiheuttaa merkittävää vahinkoa puille. Päälekkäisyyden ja riskiriitaisten torjuntamääräysten estämiseksi tapauksessa, jossa on välttämätöntä antaa torjuntamääräys kasvinsuojelulain tarkoittamalle kasvaville puille vahinkoa aiheuttavan tuhoajan torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi, on kasvinsuojelulakiin lisätty vuonna 1991 säännös, jonka mukaan kasvinsuojeluviranomainen saa maa- ja metsätalousministeriön luvalla määrätä väliaikaisesti torjuntatoimenpiteistä sellaisia kasvintuhoojia vastaan, joita ei ole kasvinsuojelusäännöksissä lueteltu. Maa- ja metsätalousministeriö voi lupaa myöntäessään harkita, kumman lain perusteella toimenpidemääräykset annetaan. Lain kyseistä säädöstä on jouduttu soveltamaan muutamia kertoja, ei kuitenkaan metsäpuiden kasvintuhoojien hävittämiseksi.

Sen johdosta, että kasvintuhoojat kulkeutuvat maahan ja leviävät helposti viljelyksille ja kasvituotannossa siinä käytettävien lisäysaineistojen, siementavaran ja taimiaineistojen mukana, on tällaisten aineistojen tuotantoa ja markkinointia koskevissa laeissa määrätty kasvintuhoojien leviämisen estämisestä. Näitä lakeja ovat siemenkauppalaki (233/93), taimiaineistolaki (663/91) ja metsänviljelyaineiston kaupasta annettu laki (684/79).

Vuonna 1988 on säädetty laki Siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä (1010/88). Siinä säädetään toimenpiteistä, joiden tarkoitus on estää perunan vaarallisten kasvitautien ja tuhoeläinten kulkeutuminen Siemenperunakeskuksen alueelle Tyrnävän, Limingan ja Temmeksen kuntiin.

1.2. Käytäntö

Suomeen on vuosittain tuotu 6000—8000 kasvintuhoojien leviämisen kannalta merkityksellistä tavaralähetystä. Niistä 2/3 on peräisin Euroopan yhteisön jäsenvaltioista ja 1/3 muista valtioista. Keskimäärin 4—6 % tarkastetuista tavaraeristä on todettu säännösten vastaisiksi. Tällaisille tavaraerille on annettu maahantuontikielto ja ne on joko palautettu lähettäjävaltioon taikka hävitetty.

Tarkastuksilla sekä kaikkein riskialttiimpien kasviryhmien tuontikielloilla ja tuonnin rajoituksilla on pystytty estämään tai ainakin hidastamaan eräiden sellaisten kasvintuhoojien le-

viämistä, jotka ovat valtaantuneet muualla Euroopassa. Silti Suomen viljelyksille on viime vuosina tullut uusia kasvintuhoojia, joita ei ole pystytty hävittämään maasta. Useita meillä ennestään tuntemattomia lasinalaisviljelmien kasvintuhoojia on löytynyt pesäkkeinä, mutta niiden esiintymät on pystytty kasvinsuojelulain antamalla valtuuksilla hävittämään.

Kasvinsuojelulain voimaantulosta lukien on maamme viljelmillä annettu yhteensä lähes 2500 kasvintuhoojien torjuntamääräystä. Suuri osa niistä on koskenut perunan rengasmätää ja peruna-ankeroista.

Vuosittain tulo- ja menoarviossa on varattu määräraha kasvinsuojelulain edellyttämien korvausten maksamiseen. Kasvinsuojelulain voimassaoloaikana vuodesta 1981 vuoden 1993 loppuun mennessä on korvauksia maksettu yhteensä 17 miljoonaa markkaa yhteensä 378 tapauksessa.

2. Kasvinsuojelu Euroopan yhteisössä

Euroopan talousyhteisössä annettiin vuonna 1977 neuvoston direktiivi (77/93), jonka mukaan jäsenmaiden tuli säätää toimenpiteistä haitallisten kasvintuhoojien leviämisen estämiseksi ja kasvintuhoojien torjumisesta. Direktiiviin liittyy useita liitteitä, joissa luetellaan kasvintuhoojia ja kasvituoiteita, joiden tuonti ja markkinointi tuli kieltää tai sitä rajoittaa. Jäsenmaiden välisessä kasvituoiteiden kaupassa tavara oli varustettava kansainvälisen kasvinsuojeluyhteisön mukaisella kasvintuotevalvontajärjestelmällä. Kasvinsuojelu perustui käytännössä siihen, että maahan tuonti voitiin estää, jos tavarassa kuitenkin todettiin kasvintuhoojia.

Jo ennen mainitun direktiivin antamista Euroopan talousyhteisössä oli annettu eräitä direktiivejä, joissa jäsenmaita velvoitettiin ryhtymään toimiin eräiden haitallisina pidettyjen kasvintuhoojien hävittämiseksi alueeltaan. Nämä direktiivit ovat edelleen voimassa. Ne koskevat muun muassa perunasävyn ja perunan rengasmädän hävittämistä.

Euroopan yhteisön sisämarkkinoiden luominen vuoden 1993 alussa edellytti kasvinsuojelusääntöjen huomattavaa muuttamista; sisämarkkinoilla vallitseva tavarakaupan vapaus kun ei anna mahdollisuutta tavarankäytön tarkastamiseen rajalla maahantuonnin yhteydessä niin

kuin aikaisemmin. Uusi kasvinsuojelujärjestelmä perustuu siihen, että vastuu yhteisön sisäiseen kauppaan tarkoitettujen tavarankäytön terveydestä ja sen edellyttämästä tarkastuksesta asetetaan tuottajalle ja tuottajamaan viranomaiselle. Tuontimaan viranomaiset saavat kuitenkin suorittaa tarkastuksia markkinoinnin ja kuljetuksen eri vaiheissa.

Yhteisön uusi kasvinsuojelusääntö perustuu mainittuun direktiiviin, johon on tehty tarpeelliset muutokset, viimeisin muutos neuvoston direktiivillä (92/103/EEC). Järjestelmän muuttaminen sisältää seuraavat järjestelyt: helposti kasvintuhoojia levittävien kasvien ja kasvituoiteiden tuottajien ja markkinoijien rekisteröimisvaatimus ja kasvintuhoojista vapaiden alueiden perustamista koskevan menettelyn ja kasvipassin käyttämistä koskevan sääntöjen luominen.

Komission direktiivissä (92/90/EEC) määrätään tarkemmin kasvinsuojelurekisterin perustamisesta. Rekisteriin ottamisen edellytyksenä on, että tuotantoyksikkö ylläpitää viljely- ja tuotantosuunnitelmaa sekä tiedostoa yksikön hankituista, tuotetuista ja markkinoituista kasveista, tarkastaa itse tuotantopaikat kasvintuhoojien toteamiseksi ja ilmoittaa kasvinsuojeluviranomaiselle todetut tai epäillyt kasvintuhoojien esiintymiset ja nimeää kasvinsuojeludirektiivin täytäntöönpanosta vastaavan henkilön rekisteriin eikä muutoin toimi direktiivin sääntöjen vastaisesti. Rekisteriin merkitty voidaan poistaa rekisteristä, jolloin tämä ei voi markkinoida rekisterimenettelyn piiriin kuuluvia tuotteita.

Komission direktiivissä (92/76/EEC) määrätään kasvintuhoojista vapaiden alueiden perustamisesta. Suoja-alue voidaan perustaa alueelle, jolla määrättyä kasvintuhoojaa ei esiinny, mutta missä se alueen kasvu- ja ilmasto-olot huomioon ottaen saattaisi levitä. Kasvintuhoojan isäntäkasvien suoja-alueelle tuonnille saadaan ja tulee asettaa ehtoja ja rajoituksia.

Komission direktiivissä (92/105/EEC) määrätään kasvipassin käyttämisestä kasvi- ja kasvituoiteiden markkinoinnissa. Neuvoston direktiivissä on lueteltu, minkä tuotteiden markkinointi yhteisössä on sallittua vain edellyttäen, että tavara on varustettu kasvipassilla.

Tämä uusi järjestelmä, johon oli tarkoitus siirtyä samalla, kun yhteisö siirtyy sisämarkkinatilanteeseen eli siis vuoden 1993 alussa, tuli voimaan vasta 1.6.1993. Osaksi viivästyminen johtui siitä, että jäsenmaiden ei ollut helppo

päästä yhteisymmärrykseen edellä mainittujen järjestelmän toimeenpanoa koskevien komission direktiivien antamisesta, muun muassa suoja-alueiden perustamisesta.

Uuden järjestelmän luominen on ollut vaativa tehtävä ja edellyttänyt paljon neuvotteluja. Järjestelmän toimivuus aivan ilmeisesti edellyttää, että jäsenmaat voivat luottaa siihen, että tarkastukset toisissa jäsenmaissa suoritetaan direktiivien edellyttämällä tavalla. Direktiivin mukaan komissiolla on oikeus tarkastaa ja valvoa direktiivin noudattamista jäsenmaissa. Yhteisö on perustanut tarkastusviraston, jonka tehtävä on auttaa ja valvoa jäsenmaita kasvin-suojeludirektiivin noudattamisessa. Tarkastusviraston perustamisella on tarkoitus myös lisätä jäsenmaiden luottamusta uuteen järjestelmään.

3. Euroopan talousaluetta koskeva sopimus

Kansallisilla kasvinuojelun määräyksillä voi olla tavarakauppaa, lähinnä kasvituotteiden kauppaa rajoittava vaikutus. Tämän vuoksi, neuvoteltaessa ETA-sopimuksesta, keskusteltiin myös kasvinuojelumääräysten yhdenmukaistamista koskevien määräysten sisällyttämisestä sopimukseen. Koska EY:n koko kasvinuojelujärjestelmä tuohon aikaan oli täydellisesti uudistettavana, ei ETA-sopimukseen voitu siinä vaiheessa ottaa kasvinuojelumääräysten harmonisointia koskevia määräyksiä. Sopimukseen otettiin kuitenkin julistus, jonka mukaan sopijapuolten on tarkoitus yhdenmukaistaa kasvinuojelua koskevat määräyksensä.

ETA-sopimuksen täydentämistä koskevissa neuvotteluissa on Suomen osalta selostettu, että kasvinuojelun määräysten ottaminen ETA-sopimukseen edellyttää kasvinuojelulainsäädännön uudistamista ja että se on tarkoitus tehdä vuoden 1994 aikana.

4. Suomen EU-jäsenyyttä koskeva neuvottelutulos

Jäsenyysneuvotteluissa Suomi ilmoitti periaatteessa hyväksyvänsä Euroopan yhteisön kasvinuojelusäädännön. Neuvotteluissa vaadittiin Suomen hyväksymistä suoja-alueeksi eräiden kasvintuhoojien suhteen, Siemenperunakeskuksen suojavaikkeen hyväksymistä

yhteisön siemenperunadirektiivissä tarkoitettua korkealuokkaisen siemenperunan tuotanto-alueeksi sekä siirtymäaika perunan rengasmädän torjuntaa koskeviin säännöksiin.

Neuvotteluissa sovittiin, että Suomi hyväksytään viiden kasvintuhoojan suhteen suoja-alueeksi ja että yhteisö tekee selvityksen neljän muun Suomen tärkeänä pitämän kasvintuhoojan haitallisuudesta ja ryhtyy sen perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin. Siemenperunakeskuksen suojavaikketta nykyisen kaltaisena yhteisö ei hyväksynyt. Tämän vuoksi neuvotteluissa vaadittiin, että yhteisö tunnustaa kysymyksessä olevan alueen siemenperunan korkealaatuisen tuotannon alueeksi (high grade region). Siemenperunan markkinointia koskevan direktiivin mukaan komissio voi tunnustaa tällaisia alueita jäsenmaissa, jos määrättyt kasvinuojelulliset edellytykset alueella ovat olemassa. Tunnustetulla alueella tulee perunan viljelyssä noudattaa varsin vaativia ehtoja ja rajoituksia. Yhteisö lupasi tutkia, täyttäisikö suojavaikkeen tunnustamisen edellytykset. Tällaiselle alueelle saadaan viedä vain korkealaatuisia siemenperunaa.

Perunan rengasmätää koskevan direktiivin (93/85/EEC) täytäntöönpanon osalta yhteisö myönsi yhden vuoden siirtymäajan, jonka aikana Suomen tulee selvittää rengasmädän yleisyys ja esittää tulokset yhteisölle. Siirtymäaikana perunan vienti Suomesta muihin jäsenmaitiin on kiellettyä. Edellä mainittuja erityisjärjestelyjä on selostettu hallituksen esityksessä Eduskunnalle Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (Nid. I s. 243, 343).

5. Muutosten tarve

Kasvintuhoojien torjunta ja leviämisen estäminen perustuisi ensisijaisesti siihen, ettei tiettyjen säännösten tarkoittamien kasvitautien ja tuhoeläinten saastuttamia kasveja, kasvituotteita eikä muita tavaroita saa myydä eikä luovuttaa. Säännöstöön sisältyvät tuhoajaluettelot sekä luettelot kasveista ja kasvituotteista joita ei saa kuljettaa Euroopan yhteisön sisällä eikä tuoda yhteisön alueelle sen ulkopuolelta. Vastuu säännösten täyttämistä yhteisön sisäisessä kaupassa olisi ensisijaisesti tuottajalla ja markkinoijalla. Yhteisöön kuulumattomista valtioista tuotavat kasvit ja kasvituotteet tarkastetta-

siin yhteisön rajoilla ennen tuonnin hyväksymistä.

Lain nojalla ja sen mukaan kuin direktiivissä edellytetään, olisi määrättävä, kuten nykyisin, kasvintuhoojat, joita tulisi torjua. Luettelot tuhojista ja niihin oleellisesti liittyvät markkinoinnin ja yhteisön alueelle tuonnin rajoitukset ja ehdot vastaavat oleellisilta osiltaan Suomen nykyisiä kasvinsuojelusäännöksiä ja ovat suurelta osin Euroopan ja Välimeren maiden kasvinsuojelujärjestön suositusten mukaisia. Lisäksi tietyistä kasvintuhoojista vapaat alueet on yhteisössä muodostettu suoja-alueiksi, joiden odotetaan myös pysyvän erityistoi-
menpiteiden avulla vapaina kyseisistä kasvintuhoojista. Suomi on jäsenyysneuvotteluissa hyväksytty viiden kasvintuhoojan suhteen suoja-
alueeksi.

Koska valvonta kohdistuu yhteisön sisäisessä kaupassa tuotanto-, kuljetus- ja markkinointiketjun kaikkiin osiin, tulisi kasvintuhoojien leviämisen kannalta riskialttiiden tuotteiden tuottajat ja maahantuojat rekisteröidä. Vain rekisteröity tuottaja saisi oikeuden markkinoida kyseisiä tuotteita. Rekisteröintivaatimus koskisi lähes kaikkea elävää, edelleen jatkoviljelyyn tarkoitettua kasvimateriaalia, ruukkukasveja, tiettyä puutavaraa sekä ruoka- ja teollisuusperunaa tuottavia ja markkinoivia yrityksiä. Vähäinen ja satunnainen tuotanto ei kuuluisi rekisteröintivelvoitteen piiriin. Kasvinsuojelun kannalta vähäisenä tuotantona perunanviljelyssä voidaan pitää tuotantoa alle puolen hehtaarin suuruisilla viljelyksillä.

Määrätyt tuotteet olisi varustettava kasvipassilla, josta selviäisi tuottajan rekisterinumero, tavaraerän sisältö ja sen alkuperä. Tarkoituksena on, että kasvintuhoojien esiintyessä saastuntalähde pystyttäisiin selvittämään kasvipassin tietojen avulla. Vain kasvipassilla varustettuja tuotteita saisi markkinoida yhteisön alueella.

Kasvintuhoojien torjunta jäisi pääsääntöisesti tuottajan ja markkinoijan vastuulle. Ehdotetun säännösten mukaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä määrättävien kasvintuhoojien saastuttaman tavaran markkinointi ja luovuttaminen on kiellettyä. Kasvintuhoojan torjuntavelvollisuutta asianomaisella ei kuitenkaan olisi eräitä erikseen lueteltuja kasvintuhoojia lukuunottamatta. Torjuntamääräys tulisi antaa vain tarkemmin lueteltavista kasvintuhoojista, joita olisivat sellaiset laissa tarkoitettua vaaralliset kasvintuhoojat, joita ei esiinny

lainkaan yhteisön alueella tai joita ei esiinny Suomessa ja joiden hävittäminen edellyttää nopeita ja tehokkaita torjuntatoimenpiteitä; sellaiset kasvintuhoojat, joiden suhteen Suomi on määrätty suoja-alueeksi; sellaiset kasvintuhoojat, joiden torjuntatoimenpiteet on yhteisön säädöksillä määrätty yhdenmukaisiksi koko yhteisön alueella ja joista on Suomessa erikseen määrätty.

Nykyiseen kasvinsuojelulakiin sisältyvä kasvintuhoojien torjuntamääräyksistä aiheutuvien kustannusten ja vahinkojen valtiolle säädetty korvausvelvollisuus olisi tarkoitus säilyttää uudessa laissa. Korvausta maksettaisiin vain lain nojalla annetusta toimenpidemääräyksestä aiheutuvista kustannuksista ja vahingoista, ei kustannuksista ja vahingoista, joita aiheutuisi lain säännösten täytäntönpäntä yleistä.

Edellä torjuntavelvollisuuksia selostavassa kappaleessa ensiksi ja toiseksi mainittuja tapauksia on todennäköisesti vuosittain muutamia. Tällaisissa tapauksissa korvauksen maksaminen on perusteltua, sillä tapaukset ovat ennalta-arvaamattomia ja torjuntatoimenpiteiden kustannukset voivat kohdistua yksittäiseen tuottajaan ja kansalaiseen kohtuuttoman suurina. Torjunnan onnistuminen edellyttää tällaisissa tapauksissa sitä, että asianosaiset etukäteen tietävät, etteivät vahingot ja kustannukset jää yksin heidän kannettavikseen. Kolmanneksi mainitut tapaukset liittyvät lähinnä perunan rengasmädän, perunasyövän ja peruna-ankeeroisten torjuntaan.

Nykyisen kasvinsuojelulain voimassa ollessa rengasmätä on vähentynyt, mutta sitä yhä esiintyy yleisesti. Nykyistä korvauskäytäntöä, jossa kaikki rengasmädän torjunnasta aiheutuvat kustannukset korvataan automaattisesti, ei tilanteen huomioon ottaen enää voida pitää tarkoituksenmukaisena. Esityksen mukaan kuitenkin toistaiseksi jatkettaisiin korvausmenettelyä mutta siten muutettuna, että kustannuksista korvattaisiin vain puolet. Perunasyövän torjunnasta aiheutuvia kustannuksia ei korvattaisi lainkaan, sillä tautia on meillä vain pienpaloilla. Peruna-ankeeroisten torjunnasta aiheutuvia kustannuksia ei korvattaisi.

6. Esityksen taloudelliset ja organisaatoriset vaikutukset

Euroopan yhteisön kasvinsuojelusäännösten

omaksuminen Suomessa edellyttää kasvinsuojelurekisterin perustamista.

Rekisteriin tulisi merkittäväksi elinkeinonharjoittajia arviolta yhteensä 12 700, seuraavasti:

* taimia kasvihuoneissa tuottavat	700
* taimia ym. avomaalla tuottavat	450
* taimimyyvälät	1 000
* ruukkukasvien tuottajat	670
* perunan tuottajat	6 000
* puutavaran viejät	1 075
* huolintaliikkeet	40
* keskusvarastot	25
* muut varastot ja jakelukeskukset	2 000
* tuontikasvien ym. tarkastuskohtien päätepaikat	700

Osa edellä luetelluista rekisteröitävistä yksiköistä kuuluu useampaan ryhmään, mutta kokonaisuutena voidaan arvioida olevan yli 10 000 yksikköä.

Suomen hyväksyminen suoja-alueeksi tiettyjen kasvintuhoojien suhteen edellyttää kyseisten tuhojen esiintymisen erityistä seurantaa. Suomi voi säilyä suoja-alueena vain, jos alue pysyy vapaana kyseistä kasvintuhoojista.

Yhteisön säännöstö edellyttää melko laajoja seuranta- ja kartoitusveloitteita, joiden työmäärää on vaikea arvioida. Rajatarkastusten poistuminen tuonnin ehtona edellyttää myös sitä, että vaaralliset kasvintuhoojat pystytään nopeasti ja tehokkaasti hävittämään siinä tapauksessa, että niitä pääsee leviämään maamme viljelmille, varastoihin ja muihin vastaaviin paikkoihin.

Yhteisön säännöstön omaksumisesta aiheutuu myös muutoksia kolmansista maista tulevien kasvien, kasvituotteiden ja muiden sellaisten tavaroiden, joiden mukana kasvintuhoojia voi levitä, tarkastukselle. Nykyisissä rajatarkastuksissa on keskitytty vain sellaisiin tuotteisiin tai liikennevälineisiin, joiden mukana voi levitä Suomessa haittaa aiheuttavia kasvintuhoojia.

Sisämarkkinoiden vuoksi myös Suomessa on tarkastettava ja varustettava edelleen markkinoinnin mahdollistamiseksi kasvipassilla lukuisia tavararyhmiä, jotka ovat nyt kasvintarkastuksen ulkopuolella. Tällaisia ovat esimerkiksi hedelmät, vihannekset, koristekasvit ja eräät puutavararyhmät kolmansista valtioista. Näiden tarkastaminen voi aiheuttaa lisäyksen työmäärään.

Uusi järjestelmä edellyttää myös maksujen perimistä koskevan järjestelmän uudistamista. Euroopan yhteisön ulkopuolisista valtioista

tuotavien kasvien ja kasvituotteiden tarkastuksista perittäisiin maksut nykyiseen tapaan tuonnin yhteydessä. Kotimaan tuotannon ja markkinoinnin valvonnan kustannukset perittäisiin rekisteröintiin liittyen.

Kasvintarkastustoiminnan kokonaiskustannukset olivat vuonna 1992 noin 5 miljoonaa markkaa ja työpanos kokonaisuudessaan maaseutuelinkeinopiirit, neuvontajärjestöt ja valtuutetut tarkastajat mukaan lukien noin 28 henkilötyövuotta. Euroopan yhteisön sisäisessä kaupassa rajatarkastusten kustannus ja työpanos siirtyy tuotannon ja markkinoinnin valvontaan. Tämän voidaan arvioida olevan kustannukseltaan noin 3 miljoonaa markkaa vuosittain. Kasvintuhoojien esiintymisen selvittämisestä ja kasvinsuojelusäännöstön yleisestä täytäntöönpanosta ja valvonnasta ei perittäisi maksuja. Maksuista on tarkoitus säätää maksuperustelain mukaisessa järjestyksessä.

Valvontaviranomaisena toimisi edelleen kasvintuotannon tarkastuskeskus. Maaseutuelinkeinopiirit huolehtisivat valvontatehtävistä ja lain täytäntöönpanosta tarkastuskeskuksen apuna maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla. Tarkastuksia tekisivät ja näytteitä ottaisivat tarkastuskeskuksen kouluttamat ja valtuuttamat henkilöt, joina lähinnä tulisivat kysymykseen maaseutuelinkeinopiirin, neuvontajärjestöjen, metsälautakuntien ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten edustajat sekä ammattipätevyden omaavat muut henkilöt. Tarkastuksissa ja valvonnassa avustaville järjestöille ja erikseen määrätyille tarkastajille maksettaisiin toimenpidepalkkiota nykyisin perustein. Toimenpidepalkkioita on vuosittain maksettu noin 400 000 markkaa. Määräraha on sisällytetty arviomäärärahana valtion talousarvioon.

7. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriön asettamassa työryhmässä, jossa ovat olleet edustettuina ministeriön lisäksi kasvintuotannon tarkastuskeskus, Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto, Puutarhaliitto ja Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundet.

Lakiesityksestä ovat antaneet lausuntonsa Keskuskauppakamari, Maaseutukeskusten liitto, Maatalouden tutkimuskeskus, Metsäteollisuus, Metsäntutkimuslaitos, Maa- ja metsäta-

loustuottajain Keskusliitto r.y., Puutarhaliitto, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund — SLC, Svenska Trädgårdsförbundet, Taimistoviljelijät — Plantskoleodlarna r.y., Ul-

koasiainministeriö, Tullihallitus, Kasvinsuojelun neuvottelukunta, Lapin maaseutuelinkeino-
piiri ja Pohjoiskarjalan maaseutuelinkeinopiiri.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Lakiehdotuksen perustelut

Laki on aineellisoikeudellisten säännösten osalta laadittu, kuten nykyinen laki, valtuuslain luontoiseksi siten, että sen nojalla voidaan toimia EU:n kasvinsuojelujärjestelmän vaatimalla tavalla. Voimassa olevan lain mukaan asetuksella on säädetty, mitä kasvintuhoojia tulee ja saadaan torjua ja millä tavalla. Sen johdosta, että tällaisten määräysten antaminen tulisi perustumaan varsin yksityiskohtaisiin EU:n direktiiveihin, joiden käsittelyyn Suomi on osallistunut, on pidettävä tarkoituksenmukaisena, että asetuksen sijasta määräykset annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä.

Lakiehdotuksen hallinnollisoikeudelliset säännökset ovat saman sisältöiset kuin voimassa olevassa laissa.

1 §. *Soveltamisala.* Soveltamisala koskee toimenpiteitä, joiden tarkoitus on kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen ja maassa leviämisen estäminen. Kasveissa voivat aiheuttaa sairautta tai vahinkoa virukset, bakteerit, sienet, nematodit, punkit, hyönteiset ja muut kasvi- ja eläinkunnan organismit. Näiden taudin- ja tuhonaiheuttajien yhteisenä nimityksenä käytetään lakiehdotuksessa nimitystä kasvintuhooja. Tarkoitus on, että laissa säädetyt toimenpiteet voisivat kohdistua kasvituotteisiin, joilla vielä on raaka-aineen luonne.

2 §. *Määritelmät.* Pykälässä ehdotetaan määriteltäviksi lakiehdotuksen tärkeimmät käsitteet. Ne vastaavat Euroopan yhteisön direktiivin (77/93) määritelmiä ja ovat myös voimassa olevan kasvinsuojelulain mukaisia.

3 §. *Kasvintuhoojien torjuminen.* Yleisperusteissa on todettu, että lain nojalla tulisi määrätä, mitä kasvintuhoojia tulee ja saadaan torjua. Voimassa olevan lain mukaan näistä säädetään asetuksella. Tarkoituksenmukaisempaa olisi nyt, kun päätökset jouduttaisiin tekemään direktiivien mukaisesti, että näistä asiois-

ta määräisi maa- ja metsätalousministeriö. Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä olisi kansainväliset Suomea sitovat säännökset huomioon ottaen määrätä, mitä kasvintuhoojia 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden saavuttamiseksi ja mihin toimenpiteisiin niiden torjumiseksi tulisi ryhtyä.

4 §. *Kasvintuhoojan ilmoittamisvelvollisuudesta.* Ehdotetun säännöksen sisältämästä asiasta on säädetty voimassa olevan lain 3 §:ssä. Ehdotuksessa on säännös säilytetty samansisältöisenä.

5 §. *Kasvien tuottamista ja markkinoimista koskevat ehdot.* Euroopan yhteisön kasvinsuojelua koskevan direktiivin mukaan määrättyjä, helposti kasvintuhoojia levittäviä kasveja ja kasvituotteita tuottavista ja markkinoivista elinkeinonharjoittajista kasvinsuojeluviranomaisen on pidettävä rekisteriä. Eräitä rekisteröintivelvollisuuden piirissä olevista tuotteista saadaan markkinoida vain, jos ne on varustettu kasvipassilla tai niissä on tuottajan rekisterinumero. Kasvipassissa ilmoitetaan sekä rekisterinumero että tuottajaa ja tuottajavaltiota koskevia muita tietoja. Eräät tuotteet, kuten ruoka- ja teollisuusperuna, tulee varustaa kasvipassin sijasta rekisterinumerolla.

Rekisteriin merkityn tulee ylläpitää ajantasalla olevaa viljely- ja tuotantosuunnitelmaa, pitää tiedostoa rekisterissä mainittuun paikkaan tuoduista tai siellä tuotetuista kasveista ja tarkastaa vähintään silmävaraisesti kasvit ja tuotantotilat. Edellä 3 §:n kohdalla esitettyyn viitaten ehdotetaan säädettäväksi, että maa- ja metsätalousministeriön asia on antaa tarkemmat määräykset tässä pykälässä säädettyjen velvollisuuksien noudattamisesta.

6 §. *Kiellot ja rajoitukset.* Kasvinsuojeluviranomaisella tulee olla valtuudet puuttua kasvintuhoojan torjumiseen muissakin kuin 3 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa aina, kun sellaisen todetaan esiintyvän. Voimassa olevan lain

4 §:ssä on tällainen kasvinsuojeluviranomaisen toimivaltaa koskeva säännös. Vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi uuteen lakiin.

7 §. *Torjuntavelvollinen.* Ehdotetun lainkohdan sisältämästä asiasta on säädetty voimassa olevan lain 5 §:ssä. Ehdotuksessa on säännös säilytetty sisällöltään muuttumattomana.

8 §. *Käyttörajoituksesta ilmoittaminen.* Ehdotetun lainkohdan sisältämästä asiasta on säädetty voimassa olevan lain 6 §:ssä. Ehdotuksessa säännös on säilytetty sisällöltään muuttumattomana.

9 §. *Kustannusten ja vahinkojen korvaaminen.* Ehdotetun lainkohdan sisältämästä asiasta on säädetty voimassa olevan lain 7 ja 7a §:ssä. Ehdotuksen mukaan lain nojalla annettujen määräysten johdosta syntyneet vahingot korvattaisiin valtion varoista sen mukaan kuin kunkin kasvintuhoojan osalta maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä määrättäisiin. Korvaushakemukseen on liitettävä riittävä selvitys syntyneistä vahingoista. Voimassa olevassa laissa on säädetty korvauksen maksamisesta valtion varoista niistä vahingoista, joita saattaa syntyä 8 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tarkastustoimenpiteiden yhteydessä. Koska tällaisia vahinkoja ei ole esiintynyt ja mahdollisuus niiden syntymiseen on katsottu käytännössä olemattomaksi, on asian säätämisestä lakiehdotuksessa luovuttu.

10 §. *Korvausten epääminen.* Ehdotetun lainkohdan sisältämästä asiasta on säädetty voimassa olevan lain 7 b §:ssä. Säännös on säilynyt sisällöltään pääosin muuttumattomana. Ehdotun pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 3. kohta, jonka mukaan korvausta ei maksettaisi kustannuksista, jotka aiheutuvat kasvinsuojelurekisterissä pysymistä koskevien velvoitteiden täyttämistä, kasvinsuojelurekisteristä poistamisesta tai kasvipassin tai rekisterinumeron käyttämisestä.

11 §. *Viranomaiset.* Ehdotetun lainkohdan mukaan kasvinsuojelulain täytäntöönpanosta huolehtivana vastuullisena viranomaisena toimisi kasvintuotannon tarkastuskeskus. Maaseutuelinkeinopiirit huolehtisivat alueellaan säännösten täytäntöönpanosta ja valvonnasta maa- ja metsätalousministeriön määräyksen mukaisesti. Tarkastajina olisivat tehtävään koulutetut ja kasvintuotannon tarkastuskeskuksen valtuuttamat henkilöt. Lähinnä kysymykseen tulisivat tarkastuskeskuksen, maaseutuelinkeinopiirien, neuvontajärjestöjen, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisen ja metsälauta-

kuntien edustajat sekä muut pätevyuden omaavat henkilöt. Valtuutus olisi henkilökohtainen.

12 §. *Kasvintuhoojien esiintymisen seuranta.* Ehdotettua säännöstä vastaava säännös sisältyy voimassa olevan kasvinsuojelulain nojalla annetun kasvinsuojeluasetuksen (442/81) 3 §:n 1 momenttiin.

13 §. *Tarkastamisoikeus.* Ehdotetun pykälän 1 momentin sisältämä säännös on voimassa olevan lain 8 §:n 3 momentissa.

14 §. *Virka-apu.* Ehdotettu säännös on voimassa olevan lain 8 §:n 4 momentin mukainen kuitenkin niin, että ehdotukseen on lisätty paloviranomainen.

15 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi salassapitovelvollisuudesta, jonka tarkoituksena olisi suojata elinkeinonharjoittajaa tarkastuksissa ja muussa valvonnassa kertyvien tietojen asiattomalta levittämiseltä. Tarkastaja tai muu henkilö, joka lain täytäntöönpanon yhteydessä saisi tietoja elinkeinonharjoittajan liike- tai ammatillisaisuudesta tai taloudellisesta asemasta, ei saisi paljastaa tietoja tai levittää niitä ansiotarkoituksessa ilman elinkeinonharjoittajan lupaa. Salassapitovelvollisuus ei estäisi tietojen antamista kasvintuotannon tarkastuskeskukselle, tullilaitokselle tai maa- ja metsätalousministeriölle niille säädettyjen tehtävien suorittamiseksi eikä myöskään rikoksen selvittämisen tai muutoksenhaun yhteydessä.

16 §. *Rekisteristä poistaminen.* Jos rekisteröity ei täyttäisi rekisterissä pysymisen edellytyksiä, tulisi kasvinsuojeluviranomaisen poistaa rekisteriin merkitty rekisteristä, ellei tämä korjaisi viranomaisen kehoituksesta toiminnastaan havaittuja virheellisyksiä.

17 §. *Kasvipassin ja rekisterinumeron käyttökielto.* Ehdotetun säännöksen mukaan kasvipassin tai rekisterinumeron käyttökielto voitaisiin antaa ilman, että asianomainen poistettaisiin rekisteristä. Kysymys olisi tällöin tilapäisestä, kiireellisestä toimenpiteestä, joka tulisi kumota heti, kun syy siihen olisi poistunut.

18 §. *Uhkasakko.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kasvintuotannon tarkastuskeskuksen oikeudesta 6 §:ssä tarkoitettujen kieltojen ja määräysten noudattamisen tehosteeksi määrättävästä uhkasakosta. Yleiset säännökset uhkasakon asettamisesta ja maksettavaksi tuomitsemisesta ovat uhkasakkolaissa (1113/90). Lakiehdotuksen mukaan sama viranomaisena, joka asettaisi uhkasakon eli tässä tapauksessa kasvintuotannon tarkastuskeskus, päättäisi

myös sen tuomitsemisesta maksettavaksi. Pykälän 2 momentin mukaan erillinen valitus uhkasakon asettamispäätöksestä ei olisi mahdollinen.

19 §. *Neuvottelukunta.* Pykälässä tarkoitettua neuvottelukunnasta on säädetty voimassa olevan lain 9 §:ssä. Pykälän sisältö on säilynyt muuttumattomana.

20 §. *Toimenpidekorvaukset ja perittävät maksut.* Ehdotetun lain mukaisista valvontaan, tarkastuksiin ja rekisteröintiin liittyvistä toimenpiteistä voitaisiin periä maksuja, joiden perusteet ja suuruus määrättäisiin maksuperustelaisissa (150/92) säädettyssä järjestyksessä. Kasvintarkastustoiminnan kokonaiskustannukset olivat vuonna 1992 noin 5 miljoonaa markkaa. Euroopan yhteisön sisäisessä kaupassa rajatarkastusten kustannus ja työpanos siirtyy tuotannon ja markkinoinnin valvontaan. Tämän arvioidaan olevan noin 3 miljoonaa markkaa vuodessa.

21 §. *Rangaistukset.* Ehdotetun lainkohdan sisältämästä asiasta on säädetty voimassa olevan lain 10 §:ssä. Ehdotuksessa säännös on säilynyt sisällöltään muuttumattomana.

22 §. *Muutoksenhaku.* Ehdotuksen mukaan lain nojalla annettuun päätökseen muutoin

kuin 9 §:ssä tarkoitettujen kustannusten ja korvausten osalta saisi hakea muutosta niin kuin muutoksenhausta hallintoasioissa on säädetty. Lain 9 §:n nojalla annettuun päätökseen kustannusten ja korvausten osalta saisi hakea muutosta siinä järjestyksessä kuin maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain (1336/92) 10 §:ssä on säädetty.

23 §. *Tarkemmat määräykset.* Maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä määrättäisiin Euroopan yhteisön ulkopuolisista valtioista Suomeen tulevien kasvien, kasvinosien ja muiden tavaroiden tuonnin ehtoista ja tuontikielloista, tarkastamisesta, maahantulosta ja kauttakuljetuksesta, viennistä ja viennin ehtoista sekä tarkemmin tämän lain täytäntöönpanon soveltamisesta.

24 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

25 §. *Siirtymäsäännös.* Ennen lain voimaantuloa annetut päätökset ja määräykset olisivat voimassa niissä määrätyn ajan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Kasvinsuojelulaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tämä laki koskee toimenpiteitä, joilla torjutaan kasvintuhoojia ja estetään niiden leviäminen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kasveilla* eläviä kasveja ja niiden eläviä osia mukaan lukien siemenet ;

2) *kasvinosilla*:

a) hedelmiä ja marjoja, ei kuitenkaan pakastettuina;

b) vihanneksia, ei kuitenkaan pakastettuina;

c) juuri- ja varsimukuloita, sipuleita ja juurakoita;

d) leikkokukkia ;

e) oksia lehdellisinä ;

f) leikattuja puita lehdellisinä; ja

g) kasvien solukkoviljelmiä;

3) *kasvituotteella* kasviperäistä käsittelemätöntä tai vain yksinkertaisella tavalla käsiteltyä tuotetta, jota ei voida pitää elävänä kasvina;

4) *kasvintuhoojalla* eläintä, kasvia, virusta tai muuta eliötä, joka voi aiheuttaa vahinkoa viljelykasveille tai niistä saataville tuotteille; sekä

5) *kasvipassilla* virallista leimaa tai muuta merkintää, joka osoittaa, että kasvien terveyttä sekä tuotantoa ja markkinointia koskevat määräykset on täytetty.

3 §

Kasvintuhoojien torjuminen

Toimenpiteisiin, joista tässä laissa säädetään, saadaan ryhtyä sellaisten kasvintuhoojien torjumiseksi, jotka voivat huomattavasti vahingoittaa viljelyksiä taikka varastoituja kasveja.

Maa- ja metsätalousministeriö määrää, ottaen huomioon Suomea sitovat kansainväliset sopimukset, mitä kasvintuhoojia 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden saavat koskea ja mihin toimenpiteisiin niiden torjumiseksi tulee ryhtyä.

4 §

Ilmoittamisvelvollisuus

Joka tietää tai epäilee 3 §:n 1 momentissa

tarkoitettua kasvintuhoojaa esiintyvän omistamalleen tai hallinnassaan olevalla maa-alueella, viljelmällä, tavaravarastossa, kuljetusvälineessä tai rakennuksessa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä kasvinsuojeluviranomaiselle.

5 §

Kasvien tuottamista ja markkinoinnista koskevat ehdot

Maa- ja metsätalousministeriön määräämiä kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita, joiden mukana kasvintuhooja helposti voi levitä, saa markkinointia varten tuottaa ja varastoida, vain sellainen elinkeinonharjoittaja, jonka kasvinsuojeluviranomainen on merkinnyt tällaisista elinkeinonharjoittajista pitämäänsä rekisteriin (*kasvinsuojelurekisteri*)

Kasvinsuojelurekisteriin merkityn tulee, sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö määrää, järjestää toimintansa niin, etteivät tuotannossa ja tuotteiden markkinoinnissa kasvintuhoojat leviä.

Maa- ja metsätalousministeriö voi päättää, että määrättyjä 1 momentissa tarkoitettuja tavaroita saadaan, paikallismarkkinointia lukuun ottamatta, markkinoida vain kasvipassilla tai rekisterinumerolla varustettuna.

6 §

Kiellot ja rajoitukset

Kasvintuhoojien torjumiseksi tai niiden leviämisen estämiseksi kasvinsuojeluviranomainen voi :

1) määrätä maanomistajan, viljelijän taikka kiinteistön omistajan tai haltijan suorittamaan toimenpiteitä kiinteistöllä esiintyvän kasvintuhoojan hävittämiseksi;

2) määrätä kasvintuhoojan saastuttaman rakennuksen, työ- tai kuljetusvälineen taikka muun esineen puhdistettavaksi tai desinfioitavaksi;

3) määrätä kasveja tai kasvialkuperää olevia pakkauksia tai pakkausaineita puhdistettavaksi, desinfioitavaksi tai hävitettäväksi taikka määrätä rajoituksia sellaisten käyttämiselle;

4) antaa kasvien viljelemistä, kuljetusta tai kauppaa koskevia kieltoja ja ehtoja;

5) antaa määräyksiä kasvien viljelemisen,

sadonkorjuun ja kaupan yhteydessä suoritettavista toimenpiteistä;

6) määrätä kieltoja tai asettaa ehtoja kasvien, kasvuotteiden, kasvintuhoojien, maa-aineksen, kompostin tai lannan maahantuonnille ja maastaviennille; sekä

7) määrätä muista kasvintuhoojien torjumiseksi välttämättömistä rajoituksista, kielloista ja toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista rajoituksista, kielloista ja toimenpiteistä sekä niitä koskevasta menettelystä määrätään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä

7 §

Torjuntavelvollinen

Maa-alueen, viljelmän, tavaravaraston, kuljetusvälineen tai rakennuksen omistaja tai haltija on velvollinen joko itse suorittamaan 6 §:n perusteella määrätyn toimenpiteen tai sallimaan, että asianomainen viranomainen suorittaa tai suorittaa sen.

Jos asianomainen viranomainen joutuu huolehtimaan 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen suorittamisesta sen vuoksi, että asianomainen laiminlyö toimenpiteen suorittamisen, peritään toimenpiteen kustannukset laiminlyöjältä.

8 §

Käyttörajoituksista ilmoittaminen

Joka myy, vuokraa tai muulla tavoin luovuttaa toiselle maa-alueen tai rakennuksen, jonka käyttöä on kasvintuhoojan esiintymisen vuoksi rajoitettu, on velvollinen ilmoittamaan tästä rajoituksesta luovutuksensaajalle ennen luovutusta.

9 §

Kustannusten ja vahinkojen korvaaminen

Tämän lain nojalla annettavien määräysten aiheuttamat kustannukset ja vahingot korvataan valtion varoista sen mukaan kuin kunkin kasvintuhoojan osalta erikseen maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä määrätään.

Korvausta on haettava asianomaiselta maaseutuelinkeinopiiriltä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hakija sai tiedon kustannusten tai vahingon ilmenemisestä. Hakemukseen on liitettävä riittävä selvitys kustannuksista ja vahingoista. Maaseutuelinkeinopiiri päättää kustannusten ja vahinkojen korvaamisesta sekä korvauksen maksamisesta.

Edellä 1 momentin mukaan korvattavia kustannuksia ja vahinkoja ovat:

1) annetun määräyksen toteuttamisesta suoranaisesti aiheutuvat desinfioimis-, torjunta- ja hävittämiskustannukset sekä hävitetyn tai torjuntatoimenpiteen vuoksi vahingoittuneen tavararvo;

2) annettuun määräykseen perustuvan tavararvon myymis-, luovutus-, kuljetus- tai käyttökiellon tai vastaavan rajoituksen vuoksi aiheutunut taloudellinen vahinko tai kustannus; sekä

3) taloudellinen vahinko tai kustannus, joka aiheutuu annettuun määräykseen perustuvasta kasvintuotannon keskeytymisestä.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkempia määräyksiä 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen taloudellisen vahingon tai kustannuksen arvioimisesta.

10 §

Korvausten epäminen

Korvausta ei kuitenkaan makseta:

1) kasvintuhoojan aiheuttamista voittumista johtuvista vahingoista ja kustannuksista;

2) kustannuksista ja vahingoista, jotka aiheutuvat Euroopan unionin jäsenvaltiosta sekä unioniin kuulumattomista valtioista tai niihin tapahtuvan maahantuonnin tai maastaviennin yhteydessä määrätystä kiellosta, tavararvo hävittämisestä, eristämisestä tai muusta vastaavasta toimenpiteestä taikka maahantuonnille tai maastaviennille määrätystä ehdoista; eikä

3) kustannuksista tai vahingoista, jotka aiheutuvat kasvinsuojelurekisterissä pysymistä koskevien velvoitteiden täyttämisestä, rekisteristä poistamisesta tai kasvipassin ja rekisterinumeron käyttämisestä.

Korvausta ei myöskään makseta tai sen määrää voidaan alentaa, jos korvaukseen muutoin oikeutettu ei ole noudattanut tätä lakia taikka tämän lain nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä tai viranomaisen päätöksiä taikka on muulla tavalla itse vaikuttanut kustannusten tai vahingon syntymiseen.

11 §

Viranomaiset

Tässä laissa tarkoitettu kasvinsuojeluviranomainen on kasvintuotannon tarkastuskeskus.

Maaseutuelinkeinopiirit huolehtivat tämän lain täytäntöönpanosta kasvintuotannon tarkastuskeskuksen apuna siten kuin maa- ja

metsätalousministeriö kasvintuotannon tarkastuskeskuksesta annetun lain (1201/92) nojalla määrää.

Tämän lain mukaisia tarkastuksia saavat tehdä ja näytteitä ottaa kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tehtävään valtuuttamat henkilöt siten kuin maa- ja metsätalousministeriö tarkemmin määrää.

12 §

Seuranta

Kasvinsuojeluviranomaisen tulee seurata tässä laissa tarkoitettujen kasvintuhoojien esiintymistä ja tarvittaessa julkaista kasvintuhoojien esiintymistä koskevia tietoja.

13 §

Tarkastaminen

Edellä 11 §:n 3 momentissa tarkoitetuilla valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanemista ja noudattamisen valvontaa varten päästä viljellyille ja muille alueille, tuotanto-, varasto- ja muihin rakennuksiin samoin kuin kuljetusvälineisiin sekä suorittaa tarkastuksia ja ottaa korvauksetta näytteitä tutkimuksia varten.

Tarkastukset tulee tehdä aina, kun kasvinsuojeluviranomainen on saanut 4 §:ssä tarkoitettua ilmoituksen tai kun on syytä epäillä tässä laissa tarkoitettujen kasvintuhoojien esiintymistä. Kasvinsuojelurekisteriin merkityt elinkeinonharjoittajat tulee tarkastaa säännöllisesti ja vähintään kerran vuodessa sen varmistamiseksi, että rekisteröinnin ellytykset ovat voimassa.

14 §

Virka-apu

Poliisi-, tulli- ja paloviranomaisten tulee kasvinsuojeluviranomaisen tai valtuutetun tarkastajan pyynnöstä antaa virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen määräysten noudattamisen valvonnassa.

15 §

Salassapitovelvollisuus

Henkilö, joka tässä laissa säädettyä tehtävää suorittaessaan on saanut tietoja elinkeinonharjoittajan liike- tai ammattisalaisuudesta tai taloudellisesta asemasta, ei saa niitä paljastaa

eikä käytä ansiotarkoituksessa hyödykseen, ellei se, jonka hyväksi vaitiolo velvollisuus on säädetty, tähän suostu.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä tietojen antamista:

1) syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämistä varten;

2) 11 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten; tai

3) muutoksenhakua tutkivalle viranomaiselle tämän lain mukaisessa asiassa.

16 §

Rekisteristä poistaminen

Jos tehdyssä tarkastuksessa todetaan, ettei rekisteriin merkitty noudata tämän lain säännöksiä, tulee kasvinsuojeluviranomaisen antaa asianomaiselle huomautus sekä tarvittaessa ilmoittaa määräaika, minkä kuluessa toiminnassa havaitut virheellisyudet on korjattava.

Se, joka ei huomautuksesta huolimatta korjaa toiminnassaan havaittuja virheellisyksiä, tulee poistaa rekisteristä.

Rekisteristä poistettu on merkittävä uudelleen välittömästi rekisteriin ilman eri hakemusta, kun poistamisen syy ei enää ole olemassa.

17 §

Kasvipassin ja rekisterinumeron käyttökielto

Kasvinsuojeluviranomainen voi kieltää 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua kasvipassin tai rekisterinumeron käytön tai määrätä 6 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä ilman, että asianomainen poistetaan kasvinsuojelurekisteristä, mikäli se on välttämätöntä kasvintuhoojien torjumiseksi tai leviämisen estämiseksi. Kielto on vahvistettava kirjallisesti. Kielto on kumottava heti, kun sen antamisen syy ei enää ole olemassa.

18 §

Uhkasakko

Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi asettaa 6 §:ssä tarkoitettujen kieltojen ja määräysten tehosteeksi uhkasakon. Tarkastuskeskus päättää myös uhkasakon määräämisestä maksettavaksi. Uhkasakon asettamista koskevaan päätöksen ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla.

19 §

Neuvottelukunta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vii-

deksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on seurata kehitystä kasvin-suojelua koskevissa asioissa, antaa lausuntoja sekä tehdä asiaa koskevia esityksiä ja aloitteita.

20 §

Valvontamaksut, palkkiot ja korvaukset

Tämän lain mukaisista valvonta- ja tarkastustoimenpiteistä sekä rekisteröinnistä voidaan periä valtiolle maksuja. Maksuista on muutoin voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/92) säädetään.

Kasvinsuojeluviranomainen voi maksaa 11 §:n 3 momentissa tarkoitetuille valtuuttamilleen tarkastajille tai näiden työnantajille tarkastuksista ja muista toimenpiteistä palkkiota ja kustannusten korvausta. Maa- ja metsätalousministeriö määrää palkkion perusteet ja suuruuden.

21 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) laiminlyö 4 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,

2) tai rikkoo 6 §:n nojalla annettuja kieltoja,

3) taikka ei noudata 7 ja 8 §:n mukaista velvollisuutta,

on tuomittava *kasvinsuojelulain säännösten rikkomisesta* sakkoon tai enintään 6 kuukaudeksi vankeuteen.

22 §

Muutoksenhaku

Muihin kuin tämän lain 9 §:n nojalla annettuihin päätöksiin saa hakea muutosta valitta-

malla siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Päätöstä, joka on määrätty 6 §:ssä tarkoitettun toimenpiteen suorittamisesta, on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin päättä.

Päätökseen, joka on annettu 9 §:n nojalla, saa hakea muutosta siinä järjestyksessä kuin maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (1336/92) säädetään.

23 §

Tarkemmat määräykset

Maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä määrätään tarkemmin muista kuin Euroopan unionin jäsenvaltioista Suomeen tuotavien kasvien, kasvinosien ja muiden tavaroiden tuonnin ehdoista ja tuontikielloista, tarkastamisesta, maahantulosta ja kauttakuljetuksesta, viennistä ja viennin ehdoista sekä tämän lain täytäntönnäpönnön soveltamisesta.

24 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädetävänä ajankohtana. Tällä lailla kumotaan 13 päivänä helmikuuta 1981 annettu kasvinsuojelulaki (127/81) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

25 §

Siirtymäsäännös

Ennen tämän lain voimaantuloa kumotun kasvinsuojelulain nojalla annetut päätökset ja määräykset ovat voimassa niissä määrätyn ajan.

Helsingissä 12 päivänä syyskuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Ole Norrback*

